

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 17

София, понеделникъ, 30 ноемврий

1931 г.

18. заседание

Петъкъ, 2/ ноемврий 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 10 ч. 20 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	333	2) за измѣнение и допълнение закона за акцизитъ и патентовия сборъ върху литеятата. (Първо четене — разискване)	339
Питания:		Случки:	
1) отъ народния представителъ Х. Родевъ къмъ министъръ-председателя и министъръ на външнитъ работи и на изповѣданията относно застъпничеството на правителството за правата на българскитъ малцинства въ Добруджа, Македония, Тракия и Западнитъ покрайнини, гарантирани имъ съ Ньойския договоръ. (Съобщение)	333	1) изключване за три дни присъстващитъ народни представители отъ Работническата парламентарна група за неотдаване почить, съ ставане на крака, къмъ паметта на падналитъ българи презъ време на войнитъ	339
2) отъ народния представителъ Г. П. Геновъ къмъ същия министъръ относно спазването и възползуването отъ клаузитъ на Ньойския договоръ за правата, които се даватъ на българскитъ малцинства. (Разискване и отговоръ)	336	2) напуцане отъ македонската парламентарна група заседанието на Народното събрание въ знакъ на протестъ противъ Ньойския миренъ договоръ	339
Законопроекти:		Дневенъ редъ за следващето заседание	343
1) за амнистия на нѣкои нарушения. (Първо четене — продължение разискванията и приемане)	333		

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Присъствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Аврамовъ Аврамъ, Ангеловъ Боянъ, Ангеловъ Иванъ, Ангеловъ Станъ, Апостоловъ Драгомиръ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бояджиевъ Стефанъ, Буровъ Атанасъ, Василевъ Иванъ, Василевъ Йото, Ганевъ Георги, Деневъ Андрей, Деневъ Сѣби Димитровъ, Джабарски Стоянъ, Димитровъ д-ръ Георги, Димчевъ Василь, Дичевъ Петко, Дойчиновъ Никола, Долбински Димитъръ, Домузчиевъ Василь, Ецовъ Борисъ, Илиевъ Стойко, Йордановъ Желю, Капитановъ Анастасъ, Каракашевъ Никола, Кирковъ Кирко, Коевски Василь, Краевъ Костадинъ, Куртевъ Иванъ, Куцаровъ Тодоръ, Кънчевъ Теодоси, Лунговъ Николай, Ляпчевъ Андрей, Маринчевъ Георги, Мелнишки Боянъ, Мирски Христо, Митковъ Сеферинъ, Мошановъ Стойчо, Найденовъ Никола, Наумовъ Александъръ, Панайотовъ Петъръ, Пентиевъ Антонъ, Петковъ Борисъ, х. Петковъ х. Георги, Пиронковъ Александъръ, Радевъ Георги, Рашковъ Христо, Русиновъ Костадинъ, Сапунджиевъ Никола, Свианаровъ Добри, Смиловъ Боянъ, Стайновъ Петко, Станевъ Митю, Станковъ Владимиръ, Статевъ Христо, Стойковъ Апостолъ, Стояновъ Петко, Стоянчевъ Цвѣтанъ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Христовъ Александъръ, п. Христовъ Георги, Христовъ Димитъръ, Христовъ Трайко, Цанковъ Александъръ, Цановъ д-ръ Асенъ, Чернооковъ Георги и Шидерски Едрю)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото на Камарата е разрешило отпущъ на следнитъ народни представители:

На г. Костадинъ Краевъ — 1 день;
 На г. Кирко Кировъ — 2 дена;
 На г. Тодоръ Савовъ — 1 день;
 На г. Борисъ Кръстевъ Петковъ — 4 дни;
 На г. Георги Радевъ — 1 день;
 На г. Александъръ Наумовъ — 2 дена;
 На г. Христо Рашковъ — 10 дни;
 На г. Жеко Желябовъ — 6 дни;
 На г. Георги Ганевъ — 6 дни и
 На г. д-ръ Димо Бурилковъ — 1 день.

Постѣпило е питане отъ провадийския народенъ представителъ г. Христо Родевъ до г. министъръ-председателя и министъръ на външнитъ работи и изповѣданията относно застъпничеството на правителството за правата на българскитъ малцинства въ Добруджа, Македония, Тракия и Западнитъ покрайнини, гарантирани имъ съ Ньойския договоръ. Това питане ще се изпрати на г. министра, за да отговори.

Пристъпваме къмъ разглеждане на дневния редъ. Първа точка: **първо четене законопроекта за амнистия на нѣкои нарушения — продължение разискванията.**

Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ Д. Върбенковъ: Г. г. народни представители! Дългъ ми е преди всичко да благодаря на народното представителство, че по единъ такъвъ малкъ законопро-

ектъ, какъвто е този, който ви е предложен тукъ на гласуване, вие въ вчерашното заседание отделихте доста време, за да разисквате по него, да кажете детайлно, подробно своите мнения, за да могат да се иматъ тѣ предъ видъ отъ комисията, когато законопроектътъ ще бѣде разгледанъ отъ нея, да може да се усъвършенствува той, за да отговори най-добре на нуждите на народа въ този моментъ.

Разискванията, които станаха вчера по законопроекта, азъ раздѣлямъ на две категории. Едната категория разисквания бѣха на тия народни представители, които говориха съ желанието да допринесатъ нѣщо за усъвършенствването, за подобрието на законопроекта, да може по-добре да отговори на нуждите на народа въ настоящия моментъ и за да може въ тая криза, въ която той живѣе, чрезъ тия реформи и тия облекчения, макаръ и дребни, да се допринесе за облекчение на неговото положение. Другата категория разисквания бѣха критиките, които се направиха тукъ отъ двамата народни представители отъ така наречената парламентарна група на Работническата партия, които нѣмаха за целъ да допринесатъ съ своите критики нѣщо за подобрене на законопроекта. Тѣ изхождаха отъ принципа: „колкото по-зле, толкова по-добре“ и затова казаха, че този законопроектъ, който се внася отъ правителството...

Г. Костовъ (раб): Кои сѫ тѣ?

Министъръ Д. Върбеновъ: Моля, г. „стрелецъ“, да бѣдешъ по-спокоенъ, защото азъ отъ тебе нѣма да се уплаша.

А. Неновъ (раб): Г. министре! Тукъ нѣма „стрелци“, а има народни представители.

Министъръ Д. Върбеновъ: Вие се държите като народни представители. — По втората категория критики азъ има да кажа само това.

Г-да! Разпоредбите на законопроекта иматъ за целъ да защитятъ дребните и сръдни съществуваия у насъ, да надикнатъ въ тѣхния ежедневенъ животъ въ миналото и да турятъ було, да турятъ предѣлъ на единъ начинъ на процедиране съ административните и други закони, които, вмѣсто да бѣдатъ използвани за защита на гражданите, за подпомагане на полицията въ селските и градски общини, да води добре дѣлата на града или селото, да покровителствува селското стопанство или да защитава чрезъ закона за недѣлната почивка и закона за празниците работнишкия трудъ, сѫ били използвани въ миналото за упражняване на единъ натискъ върху политическите противници на управляващата тогава партия; чрезъ глобите, които сѫ могли да налагатъ по тия закони, тогавашните власти сѫ целили не прилагането на законите, а просто преследване на своите политически противници. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министре! Имало е държавници, които за държавата само добро сѫ говорили, а престѣпления спрямо тѣхъ сѫ били извършени. Не забравяйте, че сте министъръ на България!

Министъръ Д. Върбеновъ: Г. г. народни представители! Критиката на господата отъ Работническата партия, какви цели гонѣше тя, кого защитаваше тя — дребните собственици ли (Възражения отъ работниците), работническата класа ли или кого? Защото ако една партия сѫ известна идеология, установена положително, се стреми да прокара известни идеи и да ги приложи въ живота на дадена страна, тя преди всичко трѣбва да каже ясно и положително на това общество, кого защитава и отъ името на кого говори тукъ въ България.

П. Напетовъ (раб): Отъ името на работниците и селяните въ България.

Министъръ Д. Върбеновъ: Г. представителю на Третия интернационалъ!...

Г. Костовъ (раб): Съ старите клишета говорите пакъ; нищо не сте научили и нѣма да научите.

Министъръ Д. Върбеновъ: Моля, г. председателю, осигурете ми свободата да говоря.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, г. Костовъ! Вие знаете, че когато министъръ говори, не можете да прекъсвате. Азъ правя бележка на Васъ, г. Костовъ, на г.

Петко Стоевъ и на г. Христо Трайковъ. Ако наново прекъсвате, ще Ви наложа наказание.

Министъръ Д. Върбеновъ: Ако е въпросъ да критикуватъ, че правителството недостатъчно е защитило дребната собственост, ония, върху които сѫ паднали тежестите на тия закони, това азъ го разбирамъ. Но тѣ трѣбва да ни дадатъ примѣръ, какъ сѫ приложили своите идеи, какъ има едно обществено оправдание на тия тѣхни желания. Защото тѣ тукъ, въ този Парламентъ, освенъ безпощадна критика на всички мѣроприятия на правителството или на внесените по частна инициатива, не сѫ направили нищо друго. Следователно, ние да внесемъ и най-идеалния законопроектъ въ тоза Събрание, тѣ нѣма да го одобрятъ и, поради това, ние на тѣхната критика въ това отношение не можемъ и нѣма защо да обръщаме внимание.

Нѣкой отъ работниците: Внесете законопроектъ за пълна и безусловна амнистия и ние ще гласуваме всички.

Министъръ Д. Върбеновъ: Чакайте, ще внесемъ и него.

П. Стоевъ (раб): Г. министре! За единъ моментъ. Завчера не одобрихме ли касирането на пещерския изборъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А! За беля ви бива.

Г. Костовъ (раб): Внесете законопроектъ за прогресивно-подоходното облагане, сѫщо ще го гласуваме.

Министъръ Д. Върбеновъ: Но Вие, господине, когато искате тия реформи отъ насъ, ще трѣбва да кажете, въ страната, която вземате за примѣръ и за потвърждение на вашите идеи, така наречения Съюзъ на съветските и социалистически републики, тамъ кой законъ е изработенъ въ полза на дребната земледѣлска собственост, тамъ кой законъ има за целъ да защити работническата класа, и въ стачките, които ставатъ тамъ, руската чека не отговаря ли съ пистолети и куршуми на исканията на работниците за повече правдини и повече хлѣбъ? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работниците)

Г. Костовъ (раб): Поставете въпроса на дневенъ редъ и ние ще ви кажемъ истината.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, г-да, оставете г. министра да говори.

Д. Икономовъ (раб): Г. председателю! Г. министърътъ ни запитва за Русия и ние трѣбва да му отговоримъ. Вие сте му дали думата да говори, а той иска ние да му отговоряме.

П. Напетовъ (раб): Пустнете една делегация въ Русия, за да види, какво е положението тамъ.

А. Буковъ (з): И то ще бѣде. Държете прилично поведение, като завчера, и това ще направимъ.

П. Напетовъ (раб): Пустнете работниците, пустнете селяните да отидатъ тамъ. Но вие сте оградили България въ китайски стени.

Т. Бошнаковъ (з): Я кажете, какъ амнистии сте дали въ Русия на вашите протизници!

Министъръ Д. Върбеновъ: Отъ тая страна (Сочи работниците) критикувахъ този малъкъ законопроектъ, който внасяме, за опрощаване на нѣкои глоби. Тѣ, обаче, не можаха да дадатъ една такава критика, че да може да заинтересуваь народното представителство, за да видимъ въ какво отношение тѣ искатъ усъвършенствование и разширение на законопроекта. Тѣ казватъ: „Дайте амнистия за всички глоби отъ освобождението насамъ; отмѣнете всички закони за данъците“ — и, следователно, вървете по нашия пътъ, за да видите утре българската държава злопоставена или обърната въ едно анархистично гнѣздо, въ което само тѣ могатъ да иматъ мѣсто, да иматъ бѣдеще.

А. Бояджиевъ (раб): Ние не искаме на богатите да се опростятъ глобите.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Но, г-да, така не може да се дебатира! Оставете г. министра да си свърши речта. Какви сѫ тия прекъсвания на всѣка минута! Какъ

може така! Изслушайте министра! И вие се сърдите, когато ви изключват!

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Г-да! Азъ ви предупредихъ и пакъ ви предупреждавамъ: да не прекъсвате г. министра!

Министъръ Д. Върбеновъ: Мене ме интересуватъ, следователно, разискванията, които станаха отъ страна на ония народни представители, които даваха тукъ мнения съ пълно съзнание за това, което се внася, и за онова, което трѣбва да бѣде подоброено въ него, за да отговори законопроектътъ на нуждитъ на момента, въ който ние живѣемъ. И по тия разисквания, г-да, азъ искамъ да направя нѣкои бележки.

Преди всичко, г. г. народни представители, законопроектътъ, който е предметъ на вашитѣ разисквания, не е една отъ голѣмитѣ реформи, които правителството на Народния блокъ има намѣрение да въвежда. Той е единъ малъкъ законопроектъ, който надниква въ ежедневиия животъ на нашия народъ по села и градове. Той амнистира нѣкои нарушения по закона за горитѣ, закона за градскитѣ общини, закона за селскитѣ общини, избирателния законъ, закона за полицията въ селскитѣ общини, закона за администрацията и полицията, закона за облагане материалитѣ, отъ които се вари ракия, закона за полобрение на земледѣлското производство и опазване полскитѣ имоти и закона за тютюна. Тоя законопроектъ ние нарекохме законопроектъ за амнистия на нѣкои нарушения, а не законопроектъ за опрощаване на глоби, защото има дѣла, които сѣ още въ сѣдилищата, предстоятъ да се решаватъ, и, следователно, не може съ единъ законопроектъ за опрощаване на глоби да унищожимъ сѣдебни актове, които тепърва ще се издадатъ отъ сѣдилищата. Тоя законопроектъ, както казахъ, надниква въ ежедневиия животъ на нашия народъ, въ личния, стопанския и обществения животъ на селянина и гражданина отъ всички градове и села, защото въ миналото горскиятъ стражаръ бѣ обърналъ закона за горитѣ отъ законъ за закрила на напѣтѣ гори въ законъ за преследване на политически противници; защото избирателниятъ законъ отъ срдѣство за гарантиране правото на гражданина да гласува бѣ обърнатъ въ срдѣство за глобяването му. Възпрепятствуватъ се гражданитѣ да отидатъ да гласуватъ, както бѣше въ последнитѣ законодателни избори — избирателнитѣ бюра сѣ били блокирани отъ детективи и полиция, поради което много граждани сѣ били възпрепятствувани да гласуватъ — обаче по чл. 161. алинея трета отъ избирателния законъ тѣ трѣбва да платятъ превзвѣната глоба. Нѣкой кръчмаръ не позволилъ на нѣкой правителственъ ораторъ да направи събрание, налага му се глоба, че не билъ ималъ вивезка за продажба на тютюнъ, че надписътъ му не билъ правъ или че не държалъ чисто своето помѣщение. Налагани сѣ глоби за редица други дребни нарушения, които глоби, събрани, представляватъ една доста значителна сума, която при днешната криза затруднява живота на гражданина, дразни го, прави го нервозенъ.

Ние искаме, г. г. народни представители, съ настоящия законопроектъ да опростимъ тия глоби, които споредъ нѣкои отъ васъ сѣ дребни, но азъ ще ви кажа, че не сѣ дребни, защото глобитѣ по чл. чл. 145 и 146 отъ закона за горитѣ сѣ до 3.000 л., и записането е до 3 месеца. Ние искаме да отървемъ народа отъ тормоза на многобройнитѣ наказателни заповѣди и наложени глоби, та, освободенъ отъ тѣхъ, да се отдаде спокойно на работа въ своето стопанство.

Тоя законопроектъ, г. г. народни представители, обхваща всички ония закони отъ административенъ и стопански характеръ, които даватъ възможностъ на властта съ наказателни заповѣди да глобява населението, защото ние сме увѣрени, че въ по-голѣмата си частъ тия глоби не сѣ справедливо наложени. Затова правителството на Народния блокъ реши да ви внесе този законопроектъ за опрощаване на тия глоби.

Н. Пждаревъ (д. сг): Трѣбваше да имате куражъ да кажете тия нѣща въ мотивитѣ на законопроекта си, за да бждатъ по-ясни.

Министъръ Д. Върбеновъ: Г. Пждаревъ! Азъ Ви моля да не ме прекъсвате. Вие вземате думата по всички въпроси и знаете всички нѣща въ държавното управление. Азъ не ги зная толкова, колкото Васъ, затова Ви моля да ме оставите да свърша, за да преминемъ къмъ друга работа.

Г. г. народни представители! Съ този законопроектъ и съ редицата други законопроекти, които правителството

ще внесе за разглеждане и одобрение, както и съ законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за акциза и патентовия сборъ върху питиетата, внесенъ отъ т. министра на финанситѣ, по който ще станатъ разисквания следъ този законопроектъ, правителството цели да хвърлимъ було на миналото, да забравимъ това минало, да ликвидираме съ неговитѣ послѣдствия и занаяпредъ да вървимъ по единъ пътъ, който ще ни доведе до стопанско и финансово възстановяване на страната.

Н. Пждаревъ (д. сг): Ще си счупите главата, но дано на България не счупите главата.

Министъръ Д. Върбеновъ: Г. Пждаревъ! Дали ние ще счупимъ главата на България и своята, азъ това още не знамъ, . . .

П. Стоевъ (раб): На българската буржоазия може да се счупи главата.

Министъръ Д. Върбеновъ: . . . но че вие счупихте главата на българскитѣ финанси, азъ мога да ви кажа това съвсемъ открито. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стоевъ (раб): На буржоазията може да се счупи главата, но на селско-работническа България не.

Министъръ Д. Върбеновъ: Господинътъ, който приказва за буржоазия, изглежда, че теоритически си е счупилъ главата, защото вашитѣ другари въ Русия вече фалиратъ и вървятъ по пътя на отстъпникитѣ.

А. Неновъ (раб): Кажете защо не внасяте още амнистията?

Министъръ Д. Върбеновъ: Чакайте амнистията, пригответе се за нея!

А. Неновъ (раб): Чакаме.

П. Стоевъ (раб): Само че тя стана много мѣничка, микроскопическа амнистия.

Министъръ Д. Върбеновъ: Тя ще бѣде по-голѣма отъ тая, която даде Сталинъ на селянитѣ, които избѣгаха отъ Русия.

П. Напетовъ (раб): Не е вѣрно! Пустнете съветски вестници, съветска литература въ България, отворете границитѣ, за да видимъ, какво става тамъ.

Министъръ Д. Върбеновъ: Нека въ Русия пустнатъ европейски вестници и литература, тогава ще пустнемъ и ние.

П. Напетовъ (раб): Всички български вестници се четатъ тамъ.

Министъръ Д. Върбеновъ: Кого лъжете?

Г. г. народни представители! При разискванията, които станаха, нѣкои г-да народни представители изказаха пожелание обсегътъ на законопроекта да се разшири, т. е. амнистия да се даде не само за нарушенията отъ 1 януарий до 1 августъ 1931 г., но и за нарушенията преди 1 януарий 1931 г. Азъ не съмъ далече отъ тази идея и мене ми се чини, че въ комисията ще намѣримъ срдѣния пътъ, за да може този законопроектъ, който лѣкува ранитѣ на миналото, който опрощава глобитѣ за известни нарушения, да обхване по възможностъ повече нарушения. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Отъ 9 юний насамъ.

Министъръ Д. Върбеновъ: Но, г. г. народни представители, мене ми се чини, че народното представителство, особено управляващото мнозинство, което носи отговорностъ за управлението на държавата, при разширението на законопроекта трѣбва да има предъ видъ, да не засегне чувствително държавния фискъ.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): (Казва нѣщо)

Министъръ Д. Върбеновъ: Бай Стефане!

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

Д. Ачковъ (нац. л. о): „Бай Стефане!“ (Смѣхъ)

Министър Д. Върбенов: ... че ти си човѣкъ за прогресивното развитие на капитала, (Смѣхъ) и ще защитиш всѣки законопроектъ, който ще спомогне за спокойното капиталистическо развитие на страната.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Да, вѣрно е, че съмъ за прогресивното развитие на капитала, защото това развитие носи богатството на народа и неговото благоденствие.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Родъ рода не храни, но тежко му, който го нѣма! Защити го! Стари либерали сж — разбиратъ се!

Министър Д. Върбенов: Нѣкои отъ г. г. народнитѣ представители поискаха законопроектътъ да засегне и по-голѣми глоби за нарушения по закона за горитѣ, който предвижда доста чувствителни глоби за известни нарушения.

Симптоматично бѣше, че другаритѣ отъ Работническата партия предложиха да се опростятъ глобитѣ на всички ония, които иматъ доходъ до 50.000 л., считайки, вѣроятно, че тия, които иматъ доходъ до 50.000 л., сж отъ работническата класа. Ние, които стоимъ на дѣсно, които искаме да защитимъ буржоазията, не можемъ да се съгласимъ да отидемъ дотамъ. Ние можемъ да увеличимъ размѣра на глобитѣ, които ще опростимъ, но да опрощаваме глобитѣ сж огледъ имотното състояние или дохода на онзи, който е глобенъ, това нѣма да приемемъ, защото това значи да фаворизираме голѣмитѣ нарушители на закона за горитѣ, голѣмитѣ контрабандисти.

Г. г. народни представители! Този законопроектъ ще отиде въ комисията. Г. Василъ Мариновъ предложи да бжде разгледанъ съвмѣстно отъ комисията по Министерството на правосъдието и тая по Министерството на финанситѣ, което, споредъ менъ, е излишно. Въ комисията ще може да се обсъждатъ всестранно постановленията му и да се приеме онова, което ще отговори най-добре на нуждитѣ на нашия народъ. Комисията трѣбва да излѣзе съ единъ законъ, който да прави честь на правителственото болшинство и на Народното събрание. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Въ комисията азъ ще изслушамъ съ благосклонностъ предложенията, които ще иматъ за целъ да разширятъ закона ...

Д. Ачковъ (нац. л. о): И да го подобрятъ.

Министър Д. Върбенов: ... и да го подобрятъ, стига, разбира се, да не засѣгатъ чувствително фиска, стига, разбира се, правителството да се съгласи съ тия предложения, защото, най-после, то носи отговорноститѣ за управлението и то знае докъде може да се отиде въ опрощаването на глобитѣ.

Съ този малъкъ законъ и съ всички други закони, които сме внесли и ще внесемъ въ Народното събрание, ние манифестираме нашето непоколебимо решение и нашата воля да вървимъ по пътя на реформитѣ, да възстановимъ държавата и да облекчимъ положението на народа въ тѣзи тежки моменти на криза, която прониква въ всички прояви на стопанския животъ. Нѣма да се спремъ предъ нищо и ще вървимъ по тоя пътъ дотогава, докогато видимъ наново страната, възстановена стопански, да крачи по пътя на своето благосъстояние и на своя напредѣлъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Законопроектътъ засѣга дребни глоби, но тия глоби тормозятъ отдѣлния стопанинъ. Кметътъ го глобилъ затуй, че не си помелъ двора, затуй, че е натопилъ грѣсти въ забранено мѣсто и за редица други нарушения, за които кметътъ може да налага глоби. Съ настоящия законопроектъ селскиятъ стопанинъ ще се отърве отъ тѣзи глоби. Това ще бжде едно облекчение за него, защото тия глоби, макаръ че сж малки, засѣгатъ силно неговия бюджетъ, тъй като доходитѣ му не сж голѣми, за да може да плаща и тѣхъ.

Ето защо, като смѣтамъ, че съ прокарването на този законопроектъ ще отговоримъ на една належаща нужда, моля народното представителство да го гласува по принципъ. Въ комисията сж готовностъ ще изслушаме всички предложения, които ще иматъ за целъ подобруването на законопроекта, за да може този законопроектъ, наложенъ отъ нуждитѣ на момента, да отговори на нашето желание да облекчимъ народа. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министре! Интересно бѣше за Народното събрание да знае, ако това е законопроектъ за амнистия, защо е само за времето отъ 1 януарий до 1 августъ 1931 г.?

А. Буковъ (з): Въ комисията ще се обясни всичко.

Министър Д. Върбенов: Казахъ Ви, г. Пждаревъ, ако искате, да туримъ отъ 9 юний насамъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Азъ питамъ, кои сж съображенията да се ограничава само за този периодъ отъ време?

Министър Д. Върбенов: Ние мислимъ, че е достатъчно да опростимъ глобитѣ, наложени презъ това време, за да внесемъ все пакъ едно облекчение.

Т. Бошнаковъ (з): Защо му отговаряте, г. министре? Г. Пждаревъ знае, но се приструва, прави се на избрамбашия.

Министър Д. Върбенов: Въ комисията ще се разберемъ.

Г. Костовъ (раб): Ами глобитѣ отъ 21 юний насамъ за разтуряне на събрания, за нанасяне побоища на депутати, опрощаватъ ли се?

Председателстващъ Н. Захариевъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Които г. г. народни представители приематъ на първо четене законопроекта за амнистия на нѣкои нарушения, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ работниците) Защо не гласувате? По принципъ трѣбваше да гласувате и вие, защото двама оратори отъ вашата група вчера се изказаха въ смисълъ, че тѣзи глоби трѣбва да се опростятъ. Или демагогия ще правимъ, или ще бждемъ реалисти. Така не може. Това е единъ голѣмъ законопроектъ, за който и вие трѣбваше да гласувате.

Ж. Малжаровъ (з): Да се отбележи въ протокола, че работническата група не гласува за законопроекта.

Н. Стамболиевъ (з): Всички сме за опрощаване на глобитѣ. Ще искаме разширение на амнистията въ смисълъ да се увеличи размѣртѣ на опрощаванитѣ глоби. По принципъ и вие трѣбваше да гласувате.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Тѣ сж право не гласуваха, защото г. министърътъ напада Демократическия сговоръ!

Г. Костовъ (раб): Ние си казахме думата, г. Стамболиевъ.

Н. Стамболиевъ (з): Съгласни сме съ вашия ораторъ, който се изказа за опрощаване на глобитѣ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Преди да пристѣпимъ къмъ точка втора отъ дневния редъ, г. министър-председателятъ събщи, че е готовъ да отговори на питането на г. проф. Геновъ.

В. Молловъ (д. сг): Ние сме съгласни, ама е нарушение на правилника.

Министър-председател Н. Мушановъ: Не е нарушение на правилника, защото знаете какъвъ денъ е.

В. Молловъ (д. сг): Напълно сме съгласни, но да не бжде прецедентъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Геновъ, за да развие питането си.

Г. П. Геновъ (р): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Преди 12 години, на днешния денъ, въ парижкото предградие Ньойи, България бѣ повикана, по силата на стеклитѣ се обстоятелства, да подпише мирния договоръ, нареченъ Ньойски миренъ договоръ. Вие знаете, г. г. народни представители, при какви обстоятелства стана подписването на този миренъ договоръ. България води три войни за своето национално обединение. Тѣзи войни, обаче, свършиха нещастно за насъ. На 15 септемврий 1918 г., когато българската армия бѣ поразена при Добро поле, България се намѣри въ извънредно тежко международно положение.

И. Русевъ (д. сг): Българската армия при Добро поле не бѣ поразена.

Г. П. Генов (р): Българската армия бѣ принудена да отстъпи и България бѣ заставена въ Ньои да подпише мирен договоръ.

Т. Бошнаковъ (з): (Къмъ И. Русевъ) Нейнитѣ генерали, тилови герои като тебе, бѣха поразени.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, тишина, г-да!

Г. П. Генов (р): Ньойскиятъ договоръ, заедно съ останалитѣ мирни договори, съставлятъ въ сжщностъ едно петно за европейската цивилизация. Дипломатическата история на Европа презъ последнитѣ десетилѣтия не познава такива тежки, несправедливи и жестоки мирни договори, каквито бѣха подписанитѣ въ парижкитѣ предградия въ 1919 г. Нито Виенскиятъ договоръ отъ 1815 г., нито Парижкитѣ отъ 1856 г., нито Берлинскиятъ договоръ отъ 1878 г. не сж били тъй тежки, наранителни за победенитѣ народи, както бѣше последниятъ договоръ, подписанъ въ парижкото предградие Ньой въ 1919 г.

Докато се водѣше войната, ние чувяхме отъ двѣтъ воюващи страни да се заявява, че тази война ще бѣде последната война на човѣчеството, че тя ще свърши, като установи единъ новъ редъ на нѣщата въ свѣта, че тя ще бѣде война безъ анексии и безъ обезщетения. Да, това се заявяваше докато траеше войната. Но когато военнитѣ действия свършиха не тъй, както се предвиждаше — съ едно споразумение между двѣтъ воюващи страни, а съ победа на едната страна и поражение на другата — тогава всички декларации, които се правѣха отъ страна на сълашението, се забравиха и победенитѣ страни бѣха повикани да подпишатъ тежки, несправедливи и непоносими мирни договори въ парижкитѣ предградия.

Мирниятъ договоръ въ Ньой, обаче, съставлява най-големтото петно между всички мирни договори, които се подписаха въ парижкитѣ предградия. България не може да бѣде обвинена, че е водила империалистическа война. България водѣше война за своето национално обединение, презъ каквѣто пѣтъ сж минали всички европейски народи. България не извърши нищо друго, освенъ онова, което още великата френска революция провъзгласи — че всѣки народъ трѣбва да бѣде свободенъ и свободно да се управлява, че всички разкъсани народи трѣбва да получатъ национално обединение. Следователно, Ньойскиятъ миренъ договоръ, наложенъ на България, е най-големтата неправда, която дипломатическата и политическата история на Европа познава презъ последнитѣ десетилѣтия.

Г. г. народни представители! България, въпрѣки всичко това, даде всички доказателства за лоялно и добросъвестно изпълнение на Ньойския договоръ. Тя изпълни всички негови най-жестоки и най-несправедливи клаузи: тя изпълни клаузитѣ за териториалното разграничение; тя изпълни клаузитѣ за репарациитѣ дотолкова, доколкото нейнитѣ финансови сили позволяваха това; тя изпълни всички юридически и политически клаузи, отъ всѣкакъв характеръ, които и наложи Ньойскиятъ договоръ, или полага грижи за да изпълни, колкото е възможно по-пълно, всички тия клаузи.

Обаче, г. г. народни представители, заедно съ Ньойския договоръ и другитѣ договори за миръ, бѣха подписани отъ страна на нашитѣ съседи и отъ държавитѣ-победителки, договори, наречени договори за покровителство на малцинствата. Тия договори не бѣха наложени отъ насъ на нашитѣ съседи, защото ние бѣхме безсилни. Тия договори имъ бѣха наложени отъ тѣхнитѣ велики съюзници, защото тѣ самитѣ съзнаваха, че въ Парижъ се извършва една голѣма неправда спрямо ония населения, които се откъсваха отъ своята майка-отечество и се хвърляха въ робство. Трѣбваше да се даде едно задовляване на тия населения. И тогава въ Парижъ самитѣ велики държави-победителки наложиха на своитѣ помалки съюзници да сключатъ съ победенитѣ държави договори, чрезъ които да се гарантиратъ правата на националнитѣ малцинства. И ние имаме такива договори, подписани отъ всички наши съседи, съ които се гарантиратъ правата на българскитѣ малцинства въ съседнитѣ намъ държави.

П. Стоевъ (раб): Договори на книга!

Г. П. Генов (р): Обаче, за съжаление, трѣбва да констатираме, че въ различие отъ всички други национални малцинства, българскитѣ малцинства и днесъ, 12 години следъ подписване на договоритѣ за миръ, си оставатъ въ едно най-тежко, най-окаяно положение. Тѣ нѣматъ абсо-

лютно никакви права. Азъ нѣма да ви цитирамъ всички ония цифри, които сведочатъ за голѣмата българска култура, която имаше въ ония територии, които бѣхме заставени да отстъпимъ на нашитѣ съседи. Азъ нѣма да ви цитирамъ ония данни, които говорятъ, че наистина българскиятъ народъ следъ своето възбуждане успѣ да създаде такава блѣстяща култура и въ Добруджа, и въ Западнитѣ покрайнини, и въ Македония, и въ Тракия, която и днесъ заслужава удивлението на всички чужденци. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството, сговориститѣ, националибералитѣ обединени и македонцитѣ) Тази блѣскава култура, обаче, бѣ унищожена отъ нашитѣ съюзници — съ които водихме Балканската война противъ Турция за освобождението на подвластнитѣ на Турция населения въ Македония и Тракия — още съ влизането имъ въ тия територии.

Е добре, г. г. народни представители, ние всички днесъ констатираме, че не само не е останала нито следа отъ правдинитѣ, които имаха по-рано българитѣ, не само че не е останало нито едно българско училище, не само че не е останала нито една българска църква въ Македония и Тракия, но ние констатираме, че и въ Добруджа, която бѣше толкова години недѣлима частъ отъ тѣлото на българската държава, българското население отъ 480 училища, колкото е имало по-рано, днесъ има само 4 частни български училища, които живѣятъ съ голѣма мъжа, всѣки день застрашени да бѣдатъ затворени.

Ние констатираме, г. г. народни представители, че положението на нашитѣ сънародници въ Македония, Тракия, Западнитѣ покрайнини, Добруджа и Бесарабия всѣки день се влошава: не само че не имъ се даватъ права, но напротивъ, всѣки день ни донася едно постепенно и постоянно ограничаване и на ония правдини, които нашитѣ сънародници тамъ си бѣха запазили. Днесъ Гърция и Сърбия не признаватъ даже сжществуването на население отъ българска народностъ въ завладѣнитѣ отъ тѣхъ български територии. Ромѣния наистина признава, че въ нейната територия живѣе население отъ българска народностъ, но тя му отрича всичкитѣ права, отъ които то, като малцинство, има основание да се ползува. Въ Добруджа, която, както ви казахъ, дълго време бѣше недѣлима частъ отъ българската държава, отъ българската народностъ, днесъ вече нѣма почти нито едно българско училище. Поради това по-възрастнитѣ българчета отъ младитѣ поколения тамъ не знаятъ да четатъ български. Вѣрно е, че тѣ говорятъ български, но кириллицата, българската азбука тѣ не я познаватъ и трѣбва нѣкой по-старъ българинъ тамъ, миналъ презъ българскитѣ училища преди анексията на Добруджа въ 1913 г., да ги научи на българска азбука, за да могатъ да прочетатъ българска книга.

Всичко това, г. г. народни представители, съставлява отъ страна на нашитѣ съседи едно флагрантно нарушение на миноритарнитѣ договори. Всичкитѣ тия договори, както гласятъ тѣхнитѣ текстове, сж задължителни, и то строго задължителни, за държавитѣ, които сж ги подписали. И тъкмо това е една вътрешна гаранция и една международна гаранция за изпълнението на тия договори, която лежи въ самитѣ тѣхъ. Казвамъ вътрешна гаранция, защото чрезъ тоя текстъ на миноритарнитѣ договори се гарантира, че държавитѣ, които сж подписали тия договори, нѣматъ право да създаватъ никакви закони, да издаватъ никакви разпорѣждания, които противоречатъ на разпорѣжданията на миноритарнитѣ договори. Второ. Обществото на народитѣ се натоварва — а по смисъла на самитѣ решения на Обществото на народитѣ, по-скоро Хагскиятъ международенъ съдъ — да следи за правилното приложението на миноритарнитѣ договори.

Виждале, г. г. народни представители, че самитѣ договори сж се стремили да създадатъ гаранции за осжществяване правата на малцинствата. Нашитѣ съседи, за най-големто съжаление — трѣбва да се констатира това — и досега не прилагатъ миноритарнитѣ договори, въпрѣки стриктното право, въпрѣки ония стриктни задължения, които мирнитѣ договори имъ налагатъ. Заради туй азъ смѣтамъ, че е време и ние да поставимъ тоя въпросъ въ една по-решителна форма: трѣбва да посочимъ отговорността на нашитѣ съседи, които е не само отговорностъ спрямо договоритѣ, но е и една отговорностъ политическа. Това положение, което се създава на Балканитѣ, вследствие потисничеството, което се упражнява върху малцинствата, съсемъ не е въ интересъ на мира, не е и въ интересъ на всички балкански народи. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството, сговориститѣ, националибералитѣ обединени и македонцитѣ) Това трѣбва да се каже на нашитѣ съседи. Нашитѣ съседи трѣбва да разбератъ, че докато въ своитѣ територии продължаватъ да потискатъ нашитѣ малцинства, ние не можемъ да бж-

демъ тукъ спокойни, тъй като всѣка една болка тамъ се отразява въ нашитѣ сърдца, въ нашитѣ души; всѣко едно потисничество тамъ намира своя рефлексъ тукъ, въ свободна България. Защото всички вече — авторитѣ, па и политическитѣ деятели — признаватъ, че надъ политическитѣ граници, които раздѣлятъ държавитѣ, има други единни граници — граници на народноститѣ, които сѫ постоянни, вѣчни, непробивливи, докато политическитѣ граници всѣки день могатъ да бъдатъ съборени и замѣнени съ нови. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството, сговориститѣ, националибералитѣ обединени и македонцитѣ) Тая констатация, която азъ днесъ правя, въ деня, когато се е подписвалъ Ньойскиятъ миренъ договоръ, ми даде право да отправя едно питане къмъ уважаемия г. министър-председателъ и министъръ на външнитѣ работи, да ми отговори: първо, какви постѣпки смѣта да предприеме българското правителство за осъществяване правата на българскитѣ малцинства и, второ, какви постѣпки смѣта да предприеме правителството, за да може да се подобри тежкото, неосносно, непоносимо положение на нашитѣ сънародници въ Македония, Тракия, Добруджа и въ Бесарабия? Разбира се, едно такова питане не трѣбва да се смѣта нито като единъ позивъ за война, нито като единъ позивъ за реваншъ, нито като единъ позивъ за отмъщение. То се прави изключително съ целъ да се изпълни едно свето право на малцинствата, както казваше нѣкога французкиятъ министъръ на външнитѣ работи г. Брианъ въ Женева. Това священо право на малцинствата трѣбва да бъде изпълнено, защото, както казахъ, отъ него до най-голъма степенъ зависи мирътъ и спокойствието на Балканитѣ. Въ балканскитѣ конференции, които се събираха напоследѣкъ, тоя въпросъ бѣше широко разискванъ и отъ всички страни — макаръ отъ неофициални представители въ тия конференции — се констатира, че наистина миноритарниятъ режимъ е една голѣма прѣчка за осъществяване на балканското споразумение, че трѣбва да се даде едно минимално задоволство на миноритарнитѣ населенія, за да може да се трѣгне по пътя на балканското споразумение, и че, напротивъ, докато държавитѣ продължаватъ да упражняватъ миноритарния режимъ по тоя начинъ, по който досега го упражняватъ, естествено е, че не може да става дума за едно балканско споразумение. Следователно, единъ апелъ къмъ съседнитѣ държави, въ лицето на тѣхнитѣ правителства — да се проникнатъ и тѣ отъ съзнанието, че тѣхниятъ собственъ интересъ, интересътъ на собственитѣ имъ нации диктува да се отнасятъ по-толерантно къмъ малцинствата, които живѣятъ въ тѣхнитѣ територии — такъвъ единъ апелъ, ако бъде послушанъ гамъ, ще изиграе една голѣма, една спасителна роль за балканското споразумение и за балканския съюзъ. Безъ него, азъ трѣбва да констатирамъ, по моето дълбоко убеждение, е невъзможно нито разбирателство, нито съюзване между балканскитѣ народи.

Като завършвамъ моето питане, г. г. народни представители, трѣбва да ви напомня, че по една традиция, която е останала отъ нѣколко години, въ Римъ има една камбана, която е предназначена, въ деня, когато всѣки единъ народъ е подписалъ примирието, да бие въ честъ на падналитѣ негови синове по бойнитѣ полета. Днесъ, 27 ноември, когато България подписа Ньойския договоръ, сега, следъ единъ часъ, тая камбана ще забие въ Римъ. За да отдадемъ почитъ на падналитѣ български синове по бойнитѣ полета, азъ моля г. г. народнитѣ представители да станатъ на крака и така да изразятъ своята почитъ къмъ падналитѣ български синове по бойнитѣ полета. (Всички народни представители ставатъ на крака съ изключение на тия отъ работническата парламентарна група)

Г. Костовъ (раб) Кой е виновникътъ за войнитѣ? Вие всички отъ тамъ (Сочи дѣсницата) до тукъ (Сочи лѣвицата) сте виновнитѣ, а не работницитѣ!

Г. П. Геневъ (р): Напраздно протестираатъ работницитѣ. България никога не е водила нападателни войни, България никога не е водила война за заробване на чужди народности; България води война за своето национално обединение. Грѣшкитѣ на нашата политика, на нашата дипломация не даватъ право на нашитѣ съседи да потискатъ нашитѣ сънародници, останали въ тѣхнитѣ пропади. Ако сме сгрѣшили, това не дава право на никого да тероризира, да върши насилия надъ нашитѣ сънародници. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството, сговориститѣ, националибералитѣ обединени и македонцитѣ. Възражения отъ работницитѣ)

Г. Костовъ (раб): Българскитѣ правителства сѫ водили само една сервилна политика. (Шумъ)

П. Напетоу (раб): Кайзеръ Вилхелмъ и Радославовъ обявиха война на рускитѣ работници, когато тѣ предложиха на всички воюващи народи миръ безъ анексии, безъ обезщетение и при самоопредѣление на народитѣ.

Х. Чолаковъ (з): Вие да не приказвате за войната, защото не сте били на война.

Г. Костовъ (раб): Вие ходѣхте да се търкаляте въ скута на капиталиститѣ въ Женева.

И. Симеоновъ (д): Г. Геневъ! За да станатъ на крака и работническитѣ депутати, моля Ви, направете предложение да почетатъ съ ставане на крака паметта на падналитѣ руски войници-большевишки по полскитѣ и манджурски бойни полета. (Възражения отъ работницитѣ) Безсрамни типове! Такова предложение трѣбваше да се направи, за да станатъ на крака. (Възражения отъ работницитѣ)

П. Напетоу (раб): Вие обявихте войната! (Шумъ)

И. Симеоновъ (д): Мълчи, бре глупакъ! Ти си храненикъ на Русия! Ти си килипирджия! (Възражения отъ работницитѣ)

Х. Родевъ (нац. л.): Г. председателю! Азъ моля да се отбележи въ протокола, че, когато се направи предложение да отдадемъ почитъ къмъ падналитѣ български войници по бойнитѣ полета съ ставане на крака, работницитѣ не пожелаха да станатъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Искамъ думата. (Възражения отъ работницитѣ)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Какви сѫ тѣзи скандали?

Г. Костовъ (раб): За кърватата политика на дѣдо Радославовъ се касае.

В. Мариновъ (д): Стига си лаялъ!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля! Когато говори г. министъръ Върбенковъ, когато и г. министър-председателъ иска думата, народниятъ прѣдставителъ Георги Костовъ отъ Работническата партия непрестанно прекъсва и саботира. Предлагамъ изключването му за три заседания.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ работницитѣ) Може ли такова нѣщо? Единъ часъ тероризирате Парламента! Не ви е срамъ!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата, г. Костовъ, за лично обяснение.

Г. Костовъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Азъ протестирамъ . . . (Тропане по банкитѣ отъ мнозинството и сговориститѣ. Шумъ)

Г. Костовъ (раб): (Говори нѣщо отъ трибуната, което не се чува, поради шума отъ тропане по банкитѣ и възражения отъ мнозинството. Квесторътъ Н. Гашевски отива на трибуната и смѣква оратора. Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. г. народни прѣдставители, спокойствие!

М. Деляновъ (з) и други отъ мнозинството: Цѣлата група на работницитѣ вънъ отъ Парламента! (Става събиране между работници и нѣкои отъ мнозинството. Продължителенъ голѣмъ шумъ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Силно звъни) Моля, г-да, седнете по мѣстата си!

Въ днешното заседание на българския Парламентъ, когато цѣлитъ Парламентъ съ ставане на крака отдаде почитъ на падналитѣ българи презъ време на войнитѣ, работническитѣ народни прѣдставители . . .

А. Бояджиевъ (раб) и други отъ работницитѣ: Ние отдѣлно ставаме.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: . . . не станаха на крака. Съ това тѣ обидиха цѣлия Парламентъ, българския

народ и обругаха паметта на тѣзи, които дадоха своя живот за националната кауза.

Отъ мнозинството: Позоръ!

Отъ работниците: Лъжа!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Заседанието биде саботирано отъ цѣлата работническа група, и затова азъ предлагамъ всички присъстващи депутати отъ работническата парламентарна група да бъдатъ изключени за три заседания. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството и сговориститѣ и викове: „Вънъ!“)

Отъ работниците: Позоръ!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Бояджиевъ (раб): (Казва нѣщо. Силно тропане по банкитѣ отъ мнозинството и викове: „Вънъ!“)

Д. Икономовъ (раб): Искамъ думата за обяснение. (Отива на трибуната. Отиватъ при него квесторътъ И. Драгойски, Д. Ачковъ и нѣкои отъ земледѣлцитѣ и го свалятъ отъ трибуната. Работниците напускатъ залата съ протести)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г-да, всички по мѣстата си!

Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! По питането на уважаемия г. проф. Геновъ азъ нѣма много да говоря, защото наскоро, като говорихъ по отговора на тронната речъ, засегнахъ по-обширно въпроса за българскитѣ малцинства.

Днешниятъ день е день тъженъ за българското племе. Ние сме обвързани съ известни договори, които днесъ съставляватъ собствено териториалната конституция, нека я нарека, на днешна Европа. Въпросътъ за малцинствата е въпросъ, който е поставенъ сжщо въ договоритѣ. Ние, българитѣ, сме изпълнявали, мога да кажа, най-скрупулотно договоритѣ, иначе много тежки, наложени намъ. Вѣрно е, обаче, че ние не можемъ още да се похвалимъ, че клаузитѣ за правата, които се даватъ на нашето племе, се изпълняватъ тѣй, както сж написани.

Но, г-да, ние сме една малка държава, която се е заела да лѣкува своитѣ вътрешни рани — едно тежко стопанско положение, едно затруднено финансово положение. Слаби сме, безсилни сме да можемъ да се налагаме, нито пъкъ нѣкога българската политика е била: да се налага България чрезъ насилнически сръдства на нѣкои отъ нашитѣ съседи. Ние обичаме мира, искаме да живѣемъ въ миръ съ всички наши съседи. Нашата политика, и особено политиката на днешното правителство, е да живѣемъ въ миръ съ всички, и да отстраняваме всички прѣчки, за доброто разбиране съ съседитѣ и доброто бъдеще на Балканитѣ. Въ туй отношение ние нѣмаме сили да се налагаме, нито нѣкой отъ насъ желае чрезъ нѣкаквеси войнствени, бомбастични фрази, да плаши нѣкого. Ние намираме, че въ думата миръ има повече благородство, човѣщина и условия за бъдещия животъ на Балканитѣ, отколкото въ всѣка друга дума.

И ето защо, безъ много да продължавамъ речта си, азъ искамъ да кажа, че ние, които сме поставили всичкитѣ си надежди и упования въ Обществото на народитѣ — една институция, която представлява днесъ свѣстѣта на Европа, една институция, която се е нагърбила съ задачата да разрешава всички спорове по миролюбивъ начинъ — оставаме и днесъ съ единствената надежда и упование въ Обществото на народитѣ и се надѣваме, че както нашитѣ съседи, така и обществената, човѣшката свѣстъ ще разбератъ, че въпросътъ, който се повдига за правата на нашитѣ малцинства — не е въпросъ на политика, а е елементаренъ въпросъ на човѣщина. (Ръкоплѣскания) И шомъ е въпросъ за човѣщина, която трѣбва да дари преди политиката въ отношенията между хората и между държавитѣ, ние се надѣваме, че тя единъ день ще победи. (Ръкоплѣскания)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Дано само този день по-скоро да настане, защото човѣчеството измира!

Я. Сакъзовъ (с. д): Самъ нѣма да дойде този день — трѣбва да го докараме ние за насъ си!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. Геновъ! Доволенъ ли сте отъ отговора на г. министра?

Г. П. Геновъ (р): Г. г. народни представители! Азъ съмъ доволенъ отъ отговора, който даде на моето питане г. министър-председателъ и министъръ на външнитѣ работи. Пожелавамъ само на българското правителство, въ рамкитѣ на сжществувашитѣ договори и чрезъ установенитѣ международни институции да заработи по-енергично за правата на българскитѣ малцинства, въ съседнитѣ намъ държави. Нека се подчертава на всѣка стѣпка, че това не е само въ нашъ собственъ интересъ, а е и въ интереса на самитѣ наши съседи, въ интереса на Европа, въ интереса и на цѣлото човѣчество. (Ръкоплѣскания)

П. Мърмевъ (мак): Г. председателю! Дайте ми думата!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Мърмевъ

П. Мърмевъ (мак): Г. г. народни представители! Следъ като ние станахме на крака да почетемъ паметта на хилдитѣ знайни и незнайни български синове, паднали по бойнитѣ полета за България, нека сега въ знакъ на протестъ противъ жестокия договоръ отъ Ньои, който разкъса българското племе и българската държава, да напуснемъ заседанието на Камарата, преди да се е изчерпалъ още дневниятъ редъ, и да отидемъ при ония, които въ този моментъ отъ името на българския народъ, отъ името на българската учаша се младежъ протестиратъ противъ Ньойския договоръ!

Отъ името на македонската парламентарна група заявявамъ, че ние въ знакъ на протестъ срещу жестокия Ньойския договоръ напускаме заседанието на Камарата. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Всѣко учреждение има своята работа. Народътъ си има своитѣ възжеления и може да прави своитѣ протести. Народнитѣ представители, които желаятъ, могатъ да отидатъ, където искатъ. Парламентътъ, обаче, има своята работа, и азъ моля да продължимъ заседанието още малко, докато завършимъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Пристѣпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Замѣстникъ-секретаръ Н. Йотовъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 10)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Адамъ Нейчевъ.

А. Нейчевъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Честата поправка у насъ на законитѣ показва, че повечето мѣроприятия, които разнитѣ правителства внасятъ, като че-ли не се проучватъ достатъчно добре и става нужда тѣ да се измѣняватъ, дори когато сж обширни и изчерпателни закони — както е случаятъ съ закона за горитѣ, гласуванъ отъ правителството на Сговора, за който се говори тоже, че сега щѣлъ да бѣде поправянъ основно отъ настоящето правителство. Повтарямъ: непрочуването на законитѣ у насъ, особено когато тѣ засѣгатъ стопански материи, когато засѣгатъ онѣзи браншове отъ нашия стопански животъ, отъ които зависи просперитетътъ, благосъстоянието на страната, е много пакостно.

Законътъ за акцизитѣ, измисленъ най-напредъ отъ правителството на Стоиловъ въ 1896 г., доби конкретно изражение въ единъ по-обширенъ законъ за акцизитѣ въ 1905 г. Но забележете добре, че отъ 1905 г. до днесъ законътъ за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата е претърпѣлъ 18 измѣнения, и често пѣти тия измѣнения се повтарятъ, както осмия тонъ въ музиката.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Като не смѣтате и ония измѣнения, които се прокарватъ въ закона за бюджета всѣка година.

Законопроектътъ, който ни предлага днесъ министърътъ на финанситѣ, е 19-тата поправка. Обаче, трѣбва да

изповѣдамъ предъ васъ, че лично азъ не мога да разбера добре този законопроектъ кого ще защитава: фиска ли; производителя ли или консоматора; чистосърдечно казвамъ, азъ поне не разбирамъ добре тази работа. Днесъ говоримъ за рационализация на нашето земледѣлие. Безспорно е, че лозарството е единъ важенъ бранитъ отъ народния поминѣкъ. Това ни казва и статистиката. Въ България има 722.000 декара лозя, отъ които се пренитаватъ директно или индиректно около 114 хиляди семейства.

Н. Пждаревъ (д. сг): Малко повече трѣбва да см!

А. Нейчевъ (д): Ако пресмѣнемъ дохода отъ лозята за настоящата година, която е фиксирана въ законопроекта, ще разберемъ следното. Азъ ще ви направя смѣтка, колко разходи трѣбватъ днесъ, за обработката на единъ декаръ лозе. Разбирамъ: копанъ, връзване, прѣскане. Особено при обработката на американскитѣ лозя, най-важно е прѣскането; подчертавамъ това, защото то допринася за увеличението доста много на разносикѣ по обработката на лозята. Нека смѣтнемъ, че въ България срѣдното притежание на лозя е отъ 5 до 8 декари.

Единъ декаръ лозе трѣбва да се копае три пѣти, по три надници — 9 надници, които днесъ струватъ срѣдно 540 л.; една надница е нужна за прѣскане — тя струва около 60 л., или общо 600 л.; като смѣтнете синъ камѣкъ, връзване и разни други малки разноси, ще направите смѣтка, че за обработката на единъ декаръ лозе сѣ нужди около 700 л. разности.

Н. Пждаревъ (д. сг): Безъ пазача.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Малко см!

А. Нейчевъ (д): Разбира се, че азъ тукъ пресмѣтамъ труда на притежателя на лозето въ пари. Като вземемъ предъ видъ, че тази година цената на гроздето срѣдно е била 1-80 л. килограмѣтъ, и че американскитѣ лозя, отъ какѣвто и да било чешитѣ, не даватъ онѣзи доходи, както се мислѣше преди 15—20 години — практиката ни доказва, че при нашитѣ климатически и почвени условия, американскитѣ лозя не могатъ да дадатъ на декаръ повече отъ 700—800 кгр. грозде; като вземемъ предъ видъ, че у насъ лозарството е застъпено главно съ така нареченитѣ винени сортове, а не съ десертни сортове — ще дойдемъ до заключение, че срѣдниятъ доходъ отъ декаръ лозе, дори когато цената на гроздето не е 1-80 л., както бѣше тази година, а е 2-50, дори 3 л., както бѣше миналата година, не е много солиденъ доходъ, за да може да възнагради труда на лозаритѣ, на притежателитѣ срѣдно отъ 5—8 декари лозя, дори когато тѣ обработватъ лично лозето си. Но, забележете, че има голѣмъ брой притежатели на лозя, които нѣматъ възможностъ да ги обработватъ лично, а всецѣло или частично се ползватъ отъ чуждъ трудъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. Нейчевъ! Струва ми се, че Вие пропуснахте перото за амортизация на лозята. Лозята трѣбва да се амортизиратъ. Това не е обикновена земя.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Селското стопанство нѣма амортизация. Има амортизация на уредитѣ, но не и на лозето.

А. Нейчевъ (д): Г. г. народни представители! Азъ лично не виждамъ въ какво собствено се състои поощрението, което цели настоящиятъ законопроектъ. Ако е въпросъ — говоря за акциза, който се предвижда въ законопроекта — ако е въпросъ да поощряваме и да облекчаваме до известна степенъ ония стопани, които не продаватъ своето грозде, а го събиратъ или изваряватъ сами, като предлагамъ, че тѣ си иматъ достатъчно сѣдове, то пакъ дохождамъ до заключението, че въ законопроекта има нѣкакво недоразумение. Напр., казва се, че кашата отъ виното се облага съ 60 ст., а кашата отъ зимнитѣ сливи — съ 40 ст. Като знаете, че 1.000 кгр. джибри, пращини, могатъ да дадатъ не повече отъ 12—14 литри 40-градусова ракия и като смѣтнете, че днешната цена е не повече отъ 45 ст. градусѣтъ, ще дойдемъ до заключението, че при едно изваряване отъ три казана на 1.000 кгр. джибри ще получимъ за 14 литри 40-градусова ракия единъ доходъ не повече отъ 252 л. бруто. А като смѣтнемъ, че този, който евентуално има сѣдове и самъ изварява своето грозде отъ 5—8 декара, нѣма да спечели повече отъ 30—40 л. отъ този бруто доходъ, следъ като се приспадне акцизѣтъ, дървата, които ще изгори, надницата, която ще бѣде употребена, виждаме, че единъ такѣвъ лозаръ ...

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Като прибавите и риска, че можете да подпаднете подъ отговорностъ.

А. Нейчевъ (д): Ще дойда да говоря и за това. — ... нѣма никакѣвъ интересъ самъ да вари ракия и ще гледа да продаде гроздето си на ангросиста, на винаря, на този, който складира вино, купува грозде на едро. Другъ е въпросѣтъ съ голѣмитѣ складѣтори, които дори и при тази минимална печалба отъ 30—40 л. иматъ смѣтка, защото при калкулацията на ценитѣ на виното тѣ обикновено гледатъ да получатъ отъ ракията стойността на така наречената винена реколта. Съ този законопроектъ, който ще стане законъ, право да ви кажа, до известна степенъ се облагодетелствуватъ купувачитѣ на голѣмитѣ количества проздя, голѣмитѣ складѣтори, и то въ единъ моментъ, когато тази година тѣ сѣ купили реколтата на българскитѣ лозари, на производителитѣ, почти на безценица — по 1-80 л. килограмѣтъ грозде. Ако трѣбва въ момента да се направи едно поощрение — говоря за консомацията на виното — то ще дойдемъ до едно ново недоразумение. То се състои въ това, че облагодетелствуването на тѣзи, които варятъ голѣми количества вина, каша или пращини и т. н. на ракии, нѣма да повлияе евентуално за поевтиняването на виното въ кръчмитѣ и на свободния пазаръ на дребно, защото ние нѣмаме една нормировка на виното, както такава се създаде за бирата. И азъ тукъ не мога да разбера, защо напр. по-рано правителството нормира цената на бирата.

Н. Пждаревъ (д. сг): И то не го разбира.

А. Нейчевъ (д): Защото това нѣма никакво съотношение нито съ тази материя, акцизната, която разглеждаме, нито пъкъ съ поевтиняването общо на живота. Нима трѣбва да почнемъ поевтиняването на живота отъ бирата само затова, защото въ голѣмитѣ градове, каквито сѣ София, Пловдивъ и др., хората, които пълнятъ бирариитѣ, искали бирата да бѣде по-евтина?

Н. Пждаревъ (д. сг): То бѣше, за да се подпомогнатъ фабрицитѣ.

А. Нейчевъ (д): Разбирамъ всичката тази работа, но ние не ще можемъ да имъ помогнемъ, както досега не сме могли ефикасно да помогнемъ и на фабрицитѣ за спиртъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Азъ съмъ съгласенъ съ това.

А. Нейчевъ (д): Г. г. народни представители! Има въ законопроекта и друга една несъобразностъ. Казано е тукъ, че кашата отъ вино реколта 1930 г. се облага съ 80 ст., разбира се, при единъ рандеманъ 10° спиртъ отъ литъръ вино; а що се отнася до джибриитѣ реколта 1931 г. тѣ се облагатъ съ 60 ст. Позволете ми тукъ да направя една техническа забележка. Нѣма почти никаква разлика между винената каша и джибриитѣ, защото винената каша обикновено е разредявана съ вода, като миятъ бѣчвитѣ, и тя дава почти същия процентъ ракия — отъ 12 до 14 литри, както даватъ и пращинитѣ. Не мога да разбера, защо тукъ е поставено на едното мѣсто 80 ст., а на другото — 60 ст.

А що се отнася до туй, че се намалява акцизѣтъ при изваряването на вината, отъ 2-70, на 1 л., позволете да искамъ, въ комисията законопроектѣтъ да бѣде поправенъ въ такава смисълъ: понеже съ него се поощрява изваряването на спиртъ отъ вина, то поне въ известни околии въ България, кждето има силно развито овощарство, каквато е Троянската околия, Ловешката околия и други, поне тамъ това поощрение да не засегне катастрофално стопанитѣ на овощни градини. Евентуално това би било отъ естество да понижи още повече цената на ракиитѣ — говоря за сливовитѣ ракии — въ тия околии. Разбира се, че тази година Троянската и Ловешката околии нѣма да почувствуватъ много нѣщо, като плюсъ или минусъ, отъ това, защото тамъ, за голѣмо съжаление, реколтата на сливи тази година бѣше много слаба.

Г. г. народни представители! Азъ напълно схващамъ интимното намѣрение на г. министра на финанситѣ и целитѣ, които той преследва съ внасянето на настоящиятъ законопроектъ, които не могатъ да бѣдатъ други, освенъ, до известна степенъ, фискални и, на втора линия — ако мога така да се изразя — етически: да направимъ впечатление, че все пакъ ние намаляваме акциза на виното, поощряваме неговата консомация тая година, когато България има 200 милиона литри вино.

Н. Пждаревъ (д. сг): И когато въ джобовитѣ нѣма пари за вино!

А. Нейчевъ (д): Разбирамъ добре, че настоящиятъ законопроектъ нѣма да може да постигне тая гонима целъ, защото дотогава, докогато ние въ България ще имаме виненитѣ сортове като главни сортове въ нашето лозарство и докогато българскитѣ вина не бѣдатъ типизирани, ние не ще имаме вина за износъ. Освенъ това, градуитетѣтъ на спиртѣ на италианскитѣ вина, както и на вината на Испания, Андалузия, или на Южна Италия, е все още сръдно между 13 и 15°, а българскитѣ вина иматъ толкова спиртъ, колкото да могатъ да живѣятъ само.

Н. Пждаревъ (д. сг): Да живѣятъ една година, не повече.

А. Нейчевъ (д): А виното, за да живѣе, трѣбва да има най-малко 9° спиртъ. Нашитѣ вина не сѣ лоши, но ние нѣмаме типизирани вина, нѣмаме жизнени вина, така да се изразя, за да можемъ да ги пласираме на чуждия пазаръ още дълги години. И ако ще трѣбва нѣщо да се прави за нашето лозарство, то не може да се гради върху туй, че утре, другиденъ, много скоро, ще имаме износъ на вина задъ границитѣ на България. Все пакъ ще вървимъ въ една насока: ще напускаме виненитѣ сортове на гроздето и ще минаваме къмъ десертнитѣ износни сортове. И, както ви показа практиката отъ двестри години насамъ, българскитѣ грозда биха намѣрили най-добъръ пазаръ било въ Германия, било другаде.

Но г. министърътъ на финанситѣ е смѣтналъ, че по този начинъ той може да осигури една по-сигурна или една опредѣлена сума за българския фискъ, или, на български казано, да направи една малка крѣпка на продънената българска кесия. Азъ не знамъ, дали г. министърътъ на финанситѣ ще може да постигне тая целъ, защото новиятъ начинъ, по който се процедира сега, при запечатването и отпечатването на казанитѣ, ще доведе до една нова бърканица въ тая областъ. Азъ разбирамъ, че Министерскиятъ съветъ, когато е приемалъ тоя законопроектъ, на книга, на теория се е установилъ върху известни норми, които на пръвъ погледъ изглеждатъ лесно приложими. Но когато тая система почне да се прилага въ българската действителностъ и особено отъ акцизнитѣ чиновници и отъ търговцитѣ-българи, азъ мога да ви увѣря, че при нововъведената система контрабандата ще се увеличи, а същевременно и недобросъвестността у българскитѣ търговци на едро на вино, а същевременно и съблазньта у акцизнитѣ чиновници постепенно ще бѣде повишена.

Н. Пждаревъ (д. сг): Блокътъ дава гаранция, че това нѣма да стане.

А. Нейчевъ (д): Въ новия законопроектъ се предвижда и увеличение на акциза отъ 21-75 л. на 30 л. върху спирта, който ще служи за добиване на оцетъ. Позволете ми и по този въпросъ да кажа нѣколко думи, защото това засѣга до известна степенъ и принципътъ *salus publica* — народното здраве.

Но, говорейки по тая материя, азъ искамъ да си спомня за С. Г. О. П. въ 1919 г., когато въ складовѣтъ имаше единъ милионъ литри спиртъ, за който европейцитѣ предлагали една много добра цена и Българската народна банка въ онзи моментъ можеше да се озапаса съ добра валута, но разни юди, разни търговци, разни заинтересовани страни направиха тогава всичко предъ г. Ляпчевъ, за да може да бѣде дадено голѣмо количество спиртъ отъ 300 хиляди литри, за произвеждане на оцетъ, а същевременно за денатуризация, което значи спиртъ за горене. И оттогава се турна и началото на така нареченото отденатуриране на денатурирания спиртъ. Както виждате, когато се касае за заобикаляне на законитѣ, българинътъ е много изобретателенъ и, ако нѣма понятие отъ химия, научава се за 24 часа. И ние виждаме, оттогава до днесъ, какъ денатурираниятъ спиртъ се отденатурира, за да се добиватъ отъ него спиртни напитки — знаете защо — защото не плащатъ акцизъ. И мога да ви увѣря, че една четвъртъ — ако не една четвъртъ, то една голѣма частъ — отъ търговцитѣ, които сѣ се обогатили отъ продажба на спиртъ, на спиртни напитки — говоря за голѣмитѣ търговци — дължатъ обогатяването си на това, че сѣ продавали подобни напитки, или че сѣ нарушавали всички пенални постановления на акцизнитѣ закони. Това е голата истина.

Г. г. народни представители! Азъ мисля, че, когато законопроектътъ ще бѣде изпратенъ въ комисията, тамъ трѣбва да бѣде преработенъ въ смисълъ: че не се позволява правенето оцетъ отъ спиртъ. Нали искаме да поощряваме консомацията на грамадното количество вино, което нѣма какво да го правимъ?

Позволете да ви кажа, че оцетътъ, добитъ отъ вино, съществено се различава отъ оцета отъ спиртъ, защото оцетътъ отъ вино притежава онѣзи аромати, които има виното, онѣзи, така наречени, химически естроли, които ги нѣма въ оцета, добитъ отъ спиртъ. А идеята, че оцетътъ отъ спиртъ е по-здравословенъ и че подобрява консумацията туршии и т. н. — това е фантазия, и фантазия и отъ научна гледна точка. Вѣрно е, че въ Западна Европа, въ много държави, употребяватъ оцетъ, добитъ отъ спиртъ, но то е затова, защото тѣ нѣматъ вина. А ние, при 200 милиона килограма вино, което нѣма къде да го денемъ, какъ да го пласираме, ще употребяваме оцетъ, добитъ отъ спиртъ, половината отъ който спиртъ, пакъ по други пѣтища, се контрабандира, не за оцетъ, а за други цели. Но ще ми възражатъ нѣкои: а какво ще стане идната и по-идната година, когато виното нѣма да бѣде така евтино, както тази година: да кажемъ, че гроздето ще стане — дай, Боже, да стане — 4-5 л. килограмътъ — разбира се, това нѣма никога да бѣде — и виното ще добие цена, да кажемъ, 8-9 л. килограмътъ? Тогава, казватъ тѣ, като не е позволено да се прави оцетъ отъ спиртъ, оцетътъ ще стане 18 л. килограмътъ. Това нѣма никога да стане. Азъ не искамъ да отнема вашето време тукъ, за да ви разправа, защо това не може да стане. Но, трѣбва да ви кажа, че законопроектътъ, който цели, отъ една страна, поевтиняване на виното, защото трѣбва да го пласираме, и, отъ друга страна, облекчения ужъ за производителитѣ и т. н., не отговаря на действителността. Защото днесъ при 6 градуса оцетъ, добитъ отъ вино, имаме оцета на цена 10 л. литърътъ, безъ ефикасно досега държавата да се е намѣсила съ една норма тамъ, дето хасълъ трѣбва да се намѣси, а същевременно имаме оцетъ 8 градуса, добитъ отъ спиртъ, 10 л. литърътъ, когато това би могло да бѣде въ обратна пропорция, ако, разбира се, въ този законопроектъ се направятъ въ финансовата комисия известни рационални и логически поправки, които ние да приемемъ при второто му четене.

Г. г. народни представители! Азъ мисля, че, както казахъ и по-рано, ако акцизътъ върху кашата отъ зимни сливи, отъ които се вари ракия, който се намалява отъ 1-30 л. на 0-60 л., не се намали още въ комисията — и това да се запомни добре — ще бѣдатъ застрашени — говоря за облагаемия обектъ, ракията — производителитѣ въ онѣзи околии, където варятъ ракия отъ разни овощия.

Но, г. г. народни представители, азъ не можахъ да разбера, както въ началото споменахъ, точно кого ще защитава съ този законопроектъ г. министърътъ на финанситѣ. Разбирамъ, че г. министърътъ на финанситѣ ще защитава главно фиска.

Министъръ С. Стефановъ: По нѣкой пѣтъ министърътъ има опаката роля.

А. Нейчевъ (д): Не знамъ това. — Азъ бихъ желалъ да ви кажа, че презъ финансовата 1929/1930 г. отъ акцизъ върху вината сѣ постѣпили около 41 милиона лева крѣгло, а отъ акцизъ върху спирта и пр. — около 13 милиона лева. Като вземемъ предъ видъ, какъ сѣ обложени, поне по качество и по околии, лозята съ поземеленъ данѣкъ, за най-лозарскитѣ околии, каквито сѣ Търновската и Плевенската, той е 28 л. на декаръ, а за по-второстепеннитѣ околии, като Пловдивската и Станимажката, той е 22 л. на декаръ, ще дойдемъ до заключението, че ако бихме премахнали всецѣло закона за акцизитѣ — азъ ще дойда въ заключението съ нѣколко думи да ви кажа тѣзи намѣрения на г. министра какъ най-добре биха могли да се осъществятъ — и ако това облагане на лозята съ поземеленъ данѣкъ претърпи едно малко измѣнение, въ смисълъ да бѣде увеличено, ние ще станемъ отзвукъ на желанието отъ десетъ години насамъ и на лозарски дружества, и на производители и т. н., които сѣ викнали аманъ отъ формалноститѣ и издевателствата, които ставатъ въ името на закона за акцизитѣ, който действува днесъ и който ще измѣняваме.

Но, г. г. народни представители, тукъ има друго едно нѣщо. Съображенията на г. министра сѣ фискални. И азъ трѣбва да ви кажа, че следъ великата война, следъ мировата война много съображения, които бѣха легнали въ основата на науката политическа икономия, се обърнаха съ кратката нагоре. Ние виждаме днесъ въ всички държави, не само тукъ, въ България, дори въ държави като Англия, отечеството на традициитѣ, на частната собственостъ,

ност, гръбнакът на капиталистическия мир, какъ и тамъ се прави едно голямо отстъпление отъ онѣзи въковни фискални норми, навици и законоположения — да не говоримъ за държави като Германия и др. И дохождаме до заключението, че много отъ стопанскитѣ мѣроприятия въ разнитѣ държави, гласувани въ последно време и станали закони, нѣматъ нищо общо съ политическата икономия и дори съ стабилитета на бюджетитѣ въ съответнитѣ страни. Вземете напр., у насъ, закона за храноизноса. Правителството на Демократическия сговоръ, поради това, че ценитѣ на произведенията на нашето селско стопанство падатъ катастрофално, а ценитѣ на индустриалнитѣ артикули намаляватъ много медлено — а ние сме селска държава и нѣма нужда да повтарямъ тукъ, че стабилитетътъ и здравотата на българската държава 90%, да не кажа изключително, зависи отъ просперитета и стабилитета на българското село — и при положението, че селянинътъ, се явява на пазара и вижда, че цената на житото, на паревницата, на троздето пада, а това, което той купува, е скъпо, правителството на Демократическия сговоръ, казвамъ, се принуди да създаде Дирекцията за храноизноса. А правителството на Народния блокъ я разшири и въведе дори монополъ на вътрешния пазаръ, който, позволете да ви кажа, не е много рационаленъ и много логиченъ. И сега какво става? Става следното — азъ говоря за България — че ние, при единъ благодатенъ климатъ, при една почва, каквато е нашата, богата почва можемъ да я наречемъ, съемъ произведения, които нѣматъ никаква цена на международния пазаръ. Тия произведения хабятъ земята и, нѣмайки никаква цена на международния пазаръ, хабятъ и труда на селянина, не се рентира вложениятъ въ земята капиталъ, и българското правителство, въ лицето на дирекцията, на монопола, да кажемъ, купува тия четири пѣти обезценени произведения по разни начини, купува ги на загуба за смѣтка на държавната касия, за да ги изнесе въ странство, да ги продава — говоря за житото — и да добива една реална загуба отъ може би 500—600—700—800 милиона лева. За какво става всичко това? Става затова, защото ние трѣбва да направимъ концесия — каква? — да успокоимъ българския селски производител. Дори ние тукъ можемъ да дойдемъ до парадокса, утре да отечемъ цѣлата наука за построение на бюджетитѣ и политическата икономия, ако е въпросъ да се внесе това успокоение между производителитѣ, безъ което бихме могли да имаме едни много опасни пертурбации, защото нищетата въ недрата на народитѣ е, която може да повдигне действителни вълнения, да не говоря за революции и пр. Азъ мисля, че безусловната амнистия не може да такава степенъ да закачи интереситѣ на българското село, колкото падането цената на житото още, да кажемъ, съ 20—30 пункта. И тукъ азъ трѣбва да кажа, че днесъ, при наличността на капиталистическия начинъ на произвождането на жита въ Америка и при обратния на капиталистическия начинъ на обработване на земята — естатическия — въ Русия, въ лицето на колхозитѣ, совхозитѣ, ние тукъ все още ще оремъ земята съ дѣдо Адамовски ораля и ще произвеждаме жита, за да ги купува българската държава 2 л. по-скъпо, отколкото е тѣхната цена на международния пазаръ. И тукъ дохождаме до въпроса за рационализацията на нашето земледѣлие и се обсъждаме съ лозарството, което се третира отъ закона за акцизитѣ като обектъ за облагане и, следователно, за закрѣпване касията на българската държава — нейния фискъ.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че ние ще трѣбва, щемъ не щемъ, да дойдемъ до изхвърляне свършено на 19-тѣ измѣнения на закона за акцизитѣ, заедно съ произвождението имъ отъ 1905 г. Какво търсимъ ние? Ние нѣма да изпуснемъ питомното, за да гонимъ дивото. Г. министърътъ на финанситѣ търси приходи главно отъ акциза върху ракията, защото, що се отнася до акциза върху виното, той би могълъ да бже премахнатъ свършено. Тукъ обектътъ е ракията, която досега бѣ скрита. Тая ракия държавата сега ще трѣбва да я хване и да я обложи. Но какъ ще я хване? Държавата ще я хване само по единъ начинъ: ако тя нареди нейното варене да става чрезъ контролни апарати. Напо., въ едно село, където има сто семейства, които варятъ ракия отъ працини, джибри, плодове и пр., ще има единъ аламбикъ, снабденъ съ единъ контроленъ апаратъ, и само тамъ ракията ще може да се вари и никѣде другаде. Отъ 25—30 години българската държава се лута да търси този неизвестенъ обектъ — ракията — да го облага и, търсейки го, тя е внесла истинско разстройство въ областта на лозарството, както и въ областта на облагането неговитѣ произведения съ акцизъ. Пък и позволете ми да ви кажа: нѣма законъ въ България, който толкова много да е развратявалъ населението, както законътъ за акцизитѣ и за-

конътъ за горитѣ. Г. г. народни представители! Никой търговецъ на едро на вина нѣма никакъвъ интересъ акцизнитѣ чиновници да сѣмъ порядѣчни хора, както и законътъ за акцизитѣ да бже изчерпателенъ и точенъ, защото, ако стане това, при днешната структура у насъ, на вътрешния шанжъ на търговията, половината отъ тия търговци ще фалиратъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Ако има честни търговци — тѣ ще фалиратъ!

А. Нейчевъ (д): Да. — И ние ще дойдемъ до изваряването, както ви казахъ. А то е много лесно да стане, защото днесъ, когато азъ ви говоря, въ цѣла България има 18 модерни аламбика, къмъ които могатъ да бждатъ апликирани контролнитѣ апарати, за които ви споменахъ. И когато ние ще откриемъ този обектъ, неоткритъ напълно досега — ракията, тогава ние ще дойдемъ до едно правилно решение на въпроситѣ и за лозарството, и за производителитѣ, и за консоматоритѣ, и за фиска. Не можемъ ли да направимъ това, ние тогава ще трѣбва да премахнемъ всецѣло закона за акцизитѣ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Можемъ ли?

А. Нейчевъ (д): Защото нашата държава, която следъ мировата война до днесъ е похарчила около 10—12 милиарда лева непроизводително, за възвѣзможни работи, ще може да загуби тия 50—60—80, или най-много 100 милиона лева, които получава по този законъ за акцизитѣ, за да се куртулише населението най-сетне отъ тормоза на акцизната власт, а същевременно и да престане този развратъ, който съществува отъ 35 години насамъ въ тая област. Ние ще дойдемъ до облагане на лозята съ поземеленъ данѣкъ и ще махнемъ цѣлия законъ за акцизитѣ, щомъ не можемъ да намеримъ другъ начинъ, за да хванемъ за гушата обекта, називаемъ ракия.

Това е, което имахъ да кажа. И азъ мисля, че мнозина отъ васъ би трѣбвало да се замислятъ по-сериозно върху тази материя.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Осемъ години съмъ се борилъ да махнемъ акциза върху кашата, а да се облажатъ сливовитѣ градини и лозята съ съответенъ данѣкъ на декаръ. Ако г. министърътъ на финанситѣ иска да намали чиновницитѣ и да въведе етиката въ своето ведомство, както казахте. Вие много право, той има най-голяма възможностъ да направи това съ премахването на акцизнитѣ чиновници, най-лошитѣ, за съжаление, и най-скѣпнитѣ за бюджета. Казвамъ това азъ, който не обичамъ да говоря лоши думи. Тѣ сѣмъ 1 800 души, ако се не лъжа. Това голямо перо въ бюджета може да се махне. И азъ съмъ съгласенъ съ Васъ, че по-малѣкъ доходъ нѣма да има бюджетътъ, ако, разбира се, въпросътъ се разреши правилно. Извинявайте, че Ви прекъсвамъ.

А. Нейчевъ (д): Г. г. народни представители! Ние сме свидетели тукъ какъ се вдигатъ грамадни скандали, изключватъ се депутати, дори става бой по политически поводи, които никакъ не засѣгатъ стопанския животъ на страната.

Н. Пждаревъ (д. сг): И безъ поводи.

А. Нейчевъ (д): А когато се касае за такива важни работи, които засѣгатъ поминѣка и касията на населението, какво наблюдаваме? Наблюдаваме единъ кворумъ отъ петъ и половина души въ Българския парламентъ.

Х. Чолаковъ (з): Повече сж.

А. Нейчевъ (д): Това показва господа депутатитѣ — безъ разлика на партия — колко много се интересуватъ отъ стопанскитѣ въпроси.

Министъръ С. Стефановъ: Отъ „голѣмитѣ“ въпроси.

А. Нейчевъ (д): Азъ не виждамъ депутати, отъ коя и да е партия, които да сж проучвали нѣкой стопански въпросъ по-основно. Народнитѣ представители винаги сж оставили на почитаемото правителство, на Министерския съветъ, или на съответния министъръ да имъ чете такъвъ или онакъвъ поменикъ и тѣ вдигатъ рѣка и гласуватъ. А вѣтънъ знаете съ какво се занимаватъ народнитѣ представители цѣлъ день. Азъ бихъ желалъ правителството на Народния блокъ, което е последниятъ етапъ, може би, на правения редъ у насъ —

Х. Чолаковъ (з): На парламентаризма.

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

А. Нейчевъ (д): ... да не казвамъ нищо повече — това правителство, както и депутатитѣ, които го поддържатъ, да си отварятъ хубаво очитѣ, защото, ако процедираме една-две години по сѣщия начинъ, както досега — да не правимъ нищо съществено — това би могло да обезвѣри широкитѣ народни маси и да се излѣ тѣхното негодувание не въ такива смѣшни сцени, каквито наблюдавахме преди малко.

Х. Чолаковъ (з): Печални сѣ тия сцени, не сѣ смѣшни.

А. Нейчевъ (д): Когато стопанскитѣ закони бждатъ проучвани и разрешавани добре, тогава наистина ще се внесе спокойствие въ нашата страна. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. Нейчевъ! Не трѣбваше Вие да правите бележка на отсъстващитѣ народни представители, защото Вие най-много отсъствувате отъ Парламента.

А. Нейчевъ (д): Азъ ще Ви отговоря, че заплата за моето отсъствие не съмъ получилъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звъни)

А. Нейчевъ (д): Моля, г. председателю! Позволете още една минута за лично обяснение. Ние говоримъ за икономии. Кажете ми — азъ питамъ правителството — защо свикахте Парламента на 20 августъ? За да туримъ въ ходъ параграфа за дневнитѣ.

Х. Чолаковъ (з): Недейте говори така.

А. Нейчевъ (д): Какво извърши Народното събрание, какви важни въпроси разгледа презъ месецитѣ септемврий и октомврий?

А. Радоловъ (з): По-рано трѣбваше да се свика Народното събрание, а не на 20 августъ. Срамота е за дневнитѣ да приказвате.

П. Попивановъ (з): Българскиятъ народъ искаше да се свика Парламентътъ. Насъ ни обвиняваха защо не сме свикали Парламента по-рано.

А. Буковъ (з): Г. Нейчевъ иска да се свиква Парламентътъ, когато той е свободенъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. г. народни представители! Часътъ е 12 и 20 м.

Понеже следъ обѣдъ г. г. министритѣ сѣ заети въ Министерския съветъ, а народнитѣ представители ще бждатъ въ двореца, за да поднесатъ отговора на тронното слово, азъ моля да се съгласите да вдигнемъ заседанието.

Министъръ С. Стефановъ: Чакайте една минута, докато дойде г. министъръ-председателътъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Дуковъ.

И. Дуковъ (з): (Отива на трибуната)

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Г. Дуковъ, недейте говори сега, нѣма време.

Министъръ С. Стефановъ: Предлагамъ следното заседание да бжде на 8 декемврий, съ дневенъ редъ: останалитѣ точки отъ днешния дневенъ редъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. министърътъ на финанситѣ предлага следующето заседание да бжде на 8 декемврий съ дневенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху пиеетата. (Продължение разискванията)

2. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ. Които сѣ съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ представители, които участвуватъ въ комисията по провѣрка на изборитѣ, че комисията ще има заседание на 2 декемврий, когато ще се разгледатъ изборитѣ въ: Орѣховска, Никополска, Кърджалийска, Кушукавашка, Чирпанска, Орханийска и Казанлъшка околии. Дотогава подкомисииитѣ да бждатъ готови.

Вдигамъ заседанието.

Вдигнато въ 12 ч. 23 м.)

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Замѣстникъ-секретарь: **Н. К. ЙОТОВЪ**

Секретарь: **П. ПОПИВАНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**